

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt oszupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Az év hanyatlásra közelségével szives tisztelettel figyelmeztetjük a két haza olvasó Közönséget, hogy ezentulis nm. Széchenyi István gr. urnak együttmunkálása mint az idén Fáy And. Fabriézy, Gáthy, Rosty's más társaké's biztos levelezőké mellett, új's könnyebb olvasatú betűkkel megjelenendő, 's érdekegyesítő testvé, lapjainkra eddig maradv az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhokküldéssel boríték alatt egész évre 12, félre 6 p.fr., borítékalanul házhokküldve pedig egész évre 10r félre 5 p.fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalnál 's a szerkesztőségnél Pesten uri-utca 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén, bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősege.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország. Nyugalmasz's névváltoztatás; a teremendő negyedik rend, budapesti tunell-társaság; horvát tartománygyűlés; vukovár-fiumei vasútra egyesült társaságok szövetkezése; ügyelmeztetés a k. m. természettudományi társulat oklevele's évkönyvet iránt; Zemplény és Veszprém megyék közgyűlései; szarvasi főiskola ügyében; Szegedváros intézkedése selyemtenyészést illetőleg, budapesti napló.

Amerika (Oregon-vidék ügye Anglia's az egyesült államok irányában.)

Spanyolország. Narvaez hggé lett; udvari vigalmak; a (okratia.)

Anglia. (Éhségtől félés Irlandban; ennek következei.)

Kaukázia. (Hadi munkálatok megszüntetve.)

Törökország. (Szigorú vizsgálat a keresztényeken kegyetlenkedő törökök ellen.)

Ertesítő; dunavizállás.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs. 's ap. kir. Főlsége Sz tankovics Jánost Bécsben a magyar-erdélyországi harminczad-kiadó-hivatalnál másod kiadót kegy. nyugalmasz's Kopriva István ügyvéd, 's a pozsonyi akademiánál statisztikai helyettes-tanító vezetéknevének Csillag Benjamin-ra változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

A nm. magy. kir. udv. Kamra a kebelbeli számvévszékénél Wächter Károly halála által megürült számvévőbiztosi állomásra Grabacsay Ferencz számjegyzőt; továbbá ugyanitt Holnstein Antal járulnokot számjegyzővé és Csillag Benjamin díjasgyakornokot járulnokká léptető elő; végre az így megürült díjasgyakornoki helyre Tronner Szilárd eddig fizetéstelen gyakornokot érdemesíté.

A teremendő negyedik rend. Alkotványos országokban minden egyes politikai pártnak megvan saját lapja, hol politikai hitét, kitűzve a célét, mellyért küzdeni akar, fejtegetve elveit's minden alkotvány-és törvénybe nem ütköző módot's alkalmat megragadva törekszik azoknak több párhívet szerezni s így győzelmét kivíni (mert holmi kis és nagy ármányok, eselszövények, ámitások, igéreték és sok illyféle korteskedési tünemény bizony egyalkotványos országban sem hiányzanak.) Nálunk soknak hiedelme szerint egy egész osztály, még pedig nagy osztály létezik, mellynek saját lapja nincs, hol t. i. ez érdekei mellett küzdve's az irányt kimutatva, melly felé haladnia kell's kitűzve a célét, mellyt elérni ohajt, egyszersmind a módokat előadhatná, mellyek szerint létesíthető lenne azon fő cél, hogy maga is boldog's a haza is általa virágzó legyen; pedig az ő állításuk szerint annyi kérdés, annyi érdek fordul itt elő, tekintetbe véve azt is, hogy nem várhatunk még tán vagy Századig, míg az épület alapja letétesék, hogy illy munka két lapnak is elég dolgot adna; mert itt nemcsak egyes institutiók javításáról, a kor szelleméhez's kívánatához módosításáról volna szó, hanem egy egészen eddig még nem létezett osztály alkotásáról; a tereméshez pedig idő kell, mert a végtelen hatalmu isten maga is, noha percz alatt végezhetne volna be a teremés nagy munkáját, mégis hat nap alatt tevő azt; hát a gyarló embernek véges elméjével mennyi idő szükséges egy illy nagy munkához, hol milliók élete, érdeke, szabadsága, boldogsága forog kérdésben? hány oldalról szükség megvitatni a dolgot, mellyt létesíteni kíván,

Hazánkban a politikai különösségekhez tartozik többi közt az is, mintha valamely rend vagy néposztály érdekei egyedül csak úgy volnának saját útján kellőleg előmozdithatók, ha mindegyiknek saját zártkörű lapja van. Elvünkhez képest mindenkor érdekegyesítésre irányozot-tek működésinket, 's így ha valakit, minket bizonyára legkevésbébbé sujthat azon vad, hogy hazánk bármely polgár-osztálya valódi érdekeinek, tehát jogszerű's alapos igényeinek őszinte baráti nem valánk. Azon kizárólagos érdek-képviselés, melly hazánkban is lábra kezd kapni, gyakran inkább csak érdek-elynomásra vezet, mert ki elszakad az egésztől, az rendszerint csak egyes pontokat tart szem előtt, 's eként nem látva azoknak az egészre néző összefüggéseket — ott is egyesítőleg's az egészre néző üdvösen vél hatni, hol ezenhatás — célja's tárgyánál fogva — a közegészséggel épen össze nem egyeztethető. Szerk.

mennyire szükség minden előfordulható akadályt jól megfontolnia, mennyire vigyáznia, hogy nem hagyva magát elragadtatni emberiség iránti szeretetétől, angyalokul ne képzelje magának az embereket, hanem az élet könyvét jól vizsgálnia, 's a nemzetek történetrajzai's mindennapitapasztalás után indulva milly figyelmesen kell megválasztania az idealist a valótól's attól, a mi létesíthető's mennyi elérhető? mennyire vigyáznia, hogy a már létező érdekek, viszonyok, elemek összeűtközésbe's ellenkezésbe ne jöjjenek a még csak újból teremendőkkel? Illy munka csak igen számosak odajárulásukkal létesíthető, egyes ember erre nem képes. Ugyanazért mindenki legszentebb kötelességének tartom, ki hazáját szereti, nemzetét boldognak, dicsőnek ohajtjaltni (mert a negyedik osztály nélkül, ha törvényes jogokkal fel nem ruháztatik, hanem mostani állásában kellenen tul még sokáig megmarad, félek 's állítani merem, hogy hazánk gazdag, boldog's dicső nem leend soha) minden pártkülönbség nélkül szólni a dologhoz, (mert valóban már itt ideje,) elmondva meggyőződését, megrostálva a sajátjával ellenkező véleményeket vagy pártolni a véleményével megegyezőt, vagy visszariaszítani a csak ön vagy más, csak nem az illető osztály's hazánk érdekében szólót, figyelmeztetni az illetőket, miszerint ne higyenek a mézes szónak; ne higyék, hogy tespedő nyugalom jobb a munkánál, ne higyék, hogy boldogabbak leendnek, ha mások viendik ügyeiket, ha másokra bizandják egészen magokat; ne higyék, hogy egymást ellenes indulattal üldözve boldogabbak leendnek, mint együtt tartva's ismérjék el, hogy ha ok a hazától jogokat kívánnak, 's ez azokat nekik adni kész, ezért viszont ő is követelheti tőlük azt, hogy őt ne mostoha, hanem édes anyjoknak tekintsek; hogy száműzve minden egyes magányérdeket, testvéri szeretettel gyámolítsák egymást ott és akkor, hol és mikor a hazaközjava kívánja az egyesülést! hogy higyék, miszerint egy hazában csak egy nemzetiség létezhetik, hogy szilárdon állhasson meg maga is, sikerrel ohassa hivat, 's hogy azért, — legyen bár nyelvök és vallásuk különböző, — de szülőföldjök mégis csak egy ugyanaz! 's minthogy ez magyar, magyarnak kell lenni szívvel lélekkel minden egyes rajta élő's javaiban részesülők's így egy édesanya jó fiává öszszolvadva érhetendik el céljokat, zavartalanul végezhetendik el napi munkájukat's a hon ótalma alatt szabadon nyugodva egyenlőn részesülhetnek annak javaiban, jogában, így, csak így leendnek méltók az édesanya áldására; különben, ki a hazát nem szereti, az háladatlan gyermek, 's kitagadtatásra érdemes. Ezt és sok mást kellene még elmondani előbb, hogy a nép maga, mellynek érdekében történnek az ujdton teremés, illő elkészítés, oktatás, felvilágosítás's megfontolás után átlátván a jobbát, józan szabadsággal választhasson a javára szemeltek közt's miből több jót, boldogságot reménylend, azt fogadja el's ahoz ragaszkodjék egész bizalmával. — Nagyszerű épület az, mellyt a magyar nemzet készül annyi millió híveinek építenie; legyen tehát nagyszerű a terv is, méltó egy szabad nemzet méltóságához, 's jó is legyen, mert csak jó terv szerint alkotott mű lehet állandó; 's ha egy köz nagy épület felállításához több terv terjesztetik elő, mindenik más más szellemben, modorban, más oldalról fogva fel a célét, mellyre építetik, hány tervet kellene megvizsgálni előbb, míg egy megválasztható lenne a sok közt, de olyan, melly megfelelően az épület nagyságának, melly nemcsak menedékkül szolgáljon a népnek, hanem védelmül a viszontagságok és vész órájában. Alapja legyen erős, mert a gyenge alapon épült hasonlít a homokra állítottokhoz, mellyt a puszták szele sarkai-ból kiforgat's romba dönt, az alapon nyugvó épület legyen fenséges, hogy magasztos érzelmekre ragad-

jon minden belépőt's olly erős alkotásu tetőben's minden részeiben, hogy dacolhasson az minden viharral; különben öszszeroskad az egész's a közelebb kor sajnálva mened el mellette, keblét aggalom szorítandja, látván a romokat, mellyek alatt milliók nyugosznak; sajnálni fogja a népet, ha érdemtelennül jutott e' sorsra; de átkozni az építőket, kik, ki tudja milly alacsony érdekeknek hódolva, 's nem gondolva csak saját jóllétükkel sem utódaikéval, önzésőknek áldozták fel nemzedékekkel együtt milliók javát, életét!

Hogy ezt a késő kor ne mondhasa, legszentebb kötelessége az élők avatottabbainak szólni a dologhoz, legyen bármely osztálybeli, hisz az illetén hábar közvetlenül maga osztályának, de mégis a nemzet éshazának érdekében szól. 'S mivel épen a negyedik osztály alkotása legnehezebb, mert úgy szólván egészen újból létesítetik, azért szólnak mennél többben ez osztály érdekében, mert így több oldalról vitatván meg a dolgot, leend csak lehetséges a jövő törvényhozásnak az addig kifejtett fővonalmakból hártáztottan intézkedni, hogy már egyszer a sok különböző érdek helyett egység legyen a nemzetet öszszetartó kapocs, 's ez egység legyen központosítva nemzetiségben, honszeretben, jog-és kötelesség-egyenlőségben.

Most nézzük röviden, mi történt újabb időkben a negyedik osztály érdekében? Az előbbi pesti Hirlap a nép érdekének határozott helyet szentelt's minden módon buzgott annak gyarapításában; a mostani P. Hirlap kezelője egészen új idegenszerű elvvel léptek föl még pedig rossz időben, mert részvétre nem találak azok előtt, kik csupán egy szó „felelősség“ által nem hiszik a hazát rendületlenül állhatónak, ezek, csak némi morzsát hullatnak a népnek, min azonban nem csodálkozhatni, mert egy új elv kellő megvitatása, főleg ha mellette az a cél, hogy az a nemzet vérebe menjen által, elég dolgot ad egy lapnak. A Jelenkorban a több tárgyú elemzés olly sok helyet foglalt el, hogy közvetlenül eddig a nép érdekében nem sokat közölhetett; de most úgy hiszem szivesen veendi fel a t. szerkesztőség az elhanyaglott negyedik rend javára történendő felszólamlásokat's vitatásokat; 's valóban magyar politikai lapjaink közül (az erdélyi Híradót nem számítva) én e' célra a Jelenkort tartom legalkalmasbnak, mert a mostani P. Hirlapnak új elvét nem igen foghatja fel még a nép fia, 's a municipiumot, habár nem is éltve, csak egy látás és egy kis ítélet után igen szépnék's kedvesnek találja a szabad választással, utique fejbeverődi nélkül, kellően organizálva, minden oldalú és pontos felelősség mellett, melly épen nem ellenkezik a municipium természetével; így az említett lapban két ellenkező elv t. i. centralisatió's municipium nem vitatható. A többi lapról hallgatok a 4dik rendre nézve programjainknál fogva is.

Bár különös lapja nincs is a 4d. rendnek, azért mégis tolmácsoljuk kívánatinkat magyar lapokban, 's én im, a mennyire gyenge erőmtől telik, e' lapokba határozottan érzetemet kifejezni, adja Isten, hogy számosan kövessék példám, kik több isméréttel, tudománnyal birhatnak, de jobb v. tisztább akarattal nem. — Én csekély véleményem szerint következő alaptervet ajánlanék röviden szólva: alapja legyen magyar, mert úgy hiszem magyar 4d. rendnek készül az épület, 's valamint Magyarországon törvényes értelemben más nemzetiség mint magyar nem létezhetik, úgy csak magyar elveken alapuló osztály érdekes hon áldásiban részesüléssre; teteje legyen aránylagos népképviselet; az épület egyéb részei lehetnének: magyar népnevelés, okszerű tanítás, jog-és kötelességi egyenlőség, szabad tisztválasztás, minden nemű tiszt felelősség's több eff. 's az egész épület fölébe villámhárítóul szeretném a sajtószabadságot,

melly mind a' kormányal tudatná a' nemzet kívánatit, mind a' nemzetnek alkalmul szolgálja érzelmei őszinte nyilvánítására! Ez az én rövid tervem, szólnak hozzá mennél többben, megegyezőleg, módosítól, vagy egészen elvetőleg 's más jobbat ajánlván, csak ne feledjék, hogy nem ragasztásról, foltozásról van szó, hanem egészen újnak alkotásáról; a' mű dicső 's e' mellett hazai, hazánk viszonyihoz illesztett és magyar legyen, mert az magyar nemzetnek készül; fogadjuk el más alkotványos népektől a' jót, de ne vakon majmozva, hanem módosítva és idomítva nemzetünk jelleméhez, hajlamához, egyszersmind a' kor, és viszonyok kívánatához, mert azért, hogy a' narancsa gyümölcsöt hoz Olaszországban, nem termi azt meg Szibériában is. Ennyit most futólagos vázlatban a' Aik rendről, másszor a' Pesther Zeitungról mint ezen rend állítólagos képviselőjéről szándékom szólani. S—y.

Budapesti tunnel-társaság. Nem rég keletkezett híre a' budai várhegy alatt építendő alagutnak, eleinte ez azon szertekeringő minden alapnélküli mendemondákhoz hittük 's hívék velünk számosan tartozónak, mellyek közül talán egyszem lép az újdonságiról hírtárczákból a' lét mezejére. Ámde minél előbbre halad a' lánchid-építés, minél inkább közeleg azon számíthatlan hasznót 's minden tekintetben nagy előmenetelt ígérő időpont, midőn hazánk két fővárosi 's duna-tiszamellékei közt az eddig igen ingatag lábón álló közlekedés örök időkre leendő megállapítva — az említettük tunnel eszméje a' két főváros hidegen számító és vállalatra képes lakosai közt annál nagyobb pártoltatásra talált — úgy, hogy most ez ügy olly állapotban van, mikép, ha csak legyőzhetlen a' akadályok nem gördülendnek útjába — létesítéséről olly férfiak kezéskednek, kiket hazánk megkülönböztetve szokott a' tett embeereknek nevezni. — Nevezetesen, mivel a' lánchid-körül élénkebb munkát gátló fő akadály már teljesen megszüntetett, ez által a' lánchid sokkal előbb készülvén el — mint sokan remélték 's mivel az állóhiddal elváhatlan összeköttetésben van a' tunnel eszméje — ennek minél előbbi létesítésére is legközelebb hatályos lépések történtek az illetők résziről. Így tartott nem rég egy gyűlés, hol a' kérdésben forgó tunnel közhasznúnak ismértetvén el nem csupán a' közlekedéseni könnyítés tekintetéből, hanem főleg azon nem megvetendő szempontból is, ha netalán Buda alsó része a' Duna árja által elöntetnek — az annyira szükséges közlekedés e' tunnel által még is fentartatnék krisztinaváros 's az állóhid között. Az építendő tunnel szükséges léteről e' szerint meggyőződven a' jelen voltak egy részvényes társulatot határozott alakítani 's lépéseket tenni fensőbb engedély szokott utoni kieszközlésére. A' vállalat létesítésére legszükségesebbnek találák az illetők a' fenálló lánchidi részvény-társulatot tetteges közremunkálásra felszólítani 's mivel e' tunnelnek minél közelebb 's egyenes összeköttetésben kell lennie az állóhiddal — megkérni határozák az említett részvény-társulatot mind a' tunnelbei be- és kijárára alkalmas tér, mind a' kiástatandó anyagszerek számára szükséges hely átengedése végett. És hogy ezen közszükséggé vált terv mielőbb létre jöjjön, egyhangulag Széchenyi István gr. ő exc. küldöttség által megkérte határozatott, hogy e' vállalatban személyesen is részt venni, a' főkormányzást elvállalni 's az egész társulatot pártfogása alá fogadni méltóztassék. 'S miután a' választvány megbízatásában eljár 's ő exc. a' társulatot ez alkalommal saját közremunkálásáról 's pártfogásáról bizonyossá tette — f. eszt. dec. 1. jére gyűlés hirdettetett, mellyben Széchenyi István gr. ő exc. a' számosan összegyűlt tagok közörmére személyesen megjelenvén e' vállalatból eredő hasznok 's tb. fejtegetése után azon édes hírrel lepte meg a' társulatot, hogy a' vállalat létesítésére szükséges fensőbb engedély már leis érkezett.

Szintez alkalomkor lön határozattá ő exc. elnöklete alatt, hogy a' Budán e' célra alakult részvény-társulattal egyesülten tunnel-részvény-társulatot alakítson. Ezek előre bocsátása után a' társulat magát megalakultnak nyilatkozatván a' budai tunnel- 's a' lánchidi részvény-társulat tagjaiból ideiglenes választványt nevezett ki Széchenyi István gr. 's ha netalán ő exc. hivatalos foglalkozásai miatt akadályoztatva lenne, Dessewffy Emil gr. elnöklete alatt, a' választvány kötelességeül tétetett mind azt megtenni, mi a' vállalat mielőbbi létrehozását eszközölné. A' f. hó 6. kán Széchenyi István gr. elnöklete alatt tartott alapszabály-alkotó gyűlésből pe-

dig leginkább következőket vélünk kiemelendőknek: az alkotott alapszabályoknak mindenek előtt fensőbb helyre terjesztésök elhatározatván, ezek megerősítése után mintegy 4 láb magas 's 3 láb széles kisedet alagut fog ásatni annak kimutatására: vajjon létesíthető e' terv, vagy nem? Hosszas és újra fölélesztett viták keletkeztek a' részvények utáni járandóság felett, némelylek ezt pusztán nyereszkedő vállalatnak tekinték, mellyből minden haszon a' részvényesekre háramlik — 's egyenvalba tevék a' magányosak által birt házakkal; de bármint ellenzék is egyesek a' részvények után járandó 10 pftnyi tiszta haszonnak — mint maximumnak — meghatározatását — azon okból, minthogy bárki is sokkal örömebb vállal el olly részvényeket, mellyek után — 50 — 60 — sőt több pftnyi tiszta jövedelmet remélhet: de a' többség a' társulat alapszabályiban világosan kitett közhasznú ezélt 's szempontokkalmeg nem egyeztetetvén elnök ő exc. következő véleményét fogadta el határozatul: a' tiszta jövedelemből 10% a' társulatot fogja illetni, az ezt felülhaladó összeg pedig részvények beváltására szolgál, 's minden részvény beváltása után világitási 's fentartási költségeket fedező tőke-alapításra fog fordítani a' jövedelem, melly tőke megalapítására után a' tunnel díjnélküli használat kikötése mellett a' budai városhatóság kezelése alá fog adatni. Ezek valának főleg említendők az ezen gyűlésen alkotott alapszabályok közül, részletes tudósítást ohajtók a' majd fensőbb helyen megerősített alapszabályokból körülményesebben is mérkedhetnek meg e' vállalattal. Végül határozattá vált az olvasó közönséget értesíteni a' tunnel-társaság mozgalmiról — 's egyszersmind azon t. cz. urak neviről, kiknél a' gyűlés határozatánál fogva aláírási iverk leendnek letéve. Gyűlés végivel egy tag kívántára elnök ő exc. megígérte, hogy jövőre közgyűlési hely tekintetéből Budát is kellő figyelembe veendi.

Horvátországi tartománygyűlés folytat.

Miután az országos küldöttség és választvány munkálatinak nevezetesebb tételeit megvitatták, Varasd-megye követe utasítása szerint indítványozá: hogy a' turopoliai grófnak magyar országgyűléseni magyiselete ezen tartománygyűlés által nyilván rosszalassék 's ezen rosszalás jegyzőkönyvileg adassék át az utó-nemzedéknek. Ugyanez történnék a' tartomány levéltárnokával is, ki a' hűségére bizott levéltárból némelley okleveleket saját neve aláírtával kiadott 's ekép kijátszá azon bizalmat, mellyet a' tartományi rendek azon hivatalra volt emeltetésekor benne helyeztek. Ez indítvány néhány óraig tartó heves vitát támasztott, mit még ingerültebb tön a' levéltárnok személyes jelenléte 's tetteinek erélyes védelme az alaptalan 's egyoldalú vád ellenében; mind a' mellett is a' többség kimondá ellene a' bizalmatlanságot, 's tette miatti rosszalást 's ezt jegyzőkönyvbe ígattani határozá. Mi a' turopoliai gróf megrovatására tett indítványt illeti, ennek pártoltatása már nem akadt olly összes részvétre. Szerem követe utasítására hivatkozva ellenmondott minden rosszalásnak, megrovatásnak, vagy bármiféle büntetésnek, melly a' turopoliai gróf ellen szándokoltatik intézteni; szónok meg nem foghatta: miként vonatlatik az a' tartománygyűlés által feleletre, holott ettől semmi utasítással, semmi megbízatással ellátva nem volt a' magyar országgyűlésre; mert az illyes kérdőre vonatásnak az érintett gróf irányában helye csak akkor lehetne, ha az ezen tartomány megbizottja 's képviselője lett volna; ámde a' polgár-gróf a' turopoliai kerület érdekeit képviselé, ez látta el őt utasításokkal, igen következetes tehát, hogy csak ez által vonatlatik feleletre is. Szónok szerint azon vád, miszerint Turopolia grófja ezen tartományok municipalis jogai ellen beszélt a' magyar országgyűlésen, még nem elegendő ok arra, hogy ellene ezen tartományi gyűlés büntetést dicáljon; mert hasonló más törvényhatóságok képviselői is cselekvének sőt a' jelen tartományi gyűlés is cselekedett azon határozatában, mellyben kimondá: hogy az összes szavazatok 3/4 de által bármelley municipalis határozat megdöntethetik, ekkép tehát kimondá azt is: hogy a' municipalis szerkezetet kérdésbe hozhatni. Ha pedig a' nevezett gróf ezen tartományok méltóságait, vagy képviselőit sértegeté beszédében, e' miatt akkor mindjárt kell vala őt kérdőre vonni, nem pedig pár évvel később. Verőcze és Pozsega megyék követei utasításuk értelménél fogva szinte ellenzék a' turopoliai gróf nyilvános megrovatását, minthogy szerintök a' kerületi gróf mind polgári mind egyedi kötelességinek lehető teljes mértékben

megfelelt a' magyar országgyűlésen, vajha ezt mondhatnók más bizonyos képviselőkről is (!) Ellenben Körös megye követe zajosan pártolá Varasd indítványát 's a' gróf megbüntetését már csak az illy nemzetiség érdekéből is elkerülhetlennek vitatá; miután pedig a' városi követe is részint a' büntetést ellenzőleg, részint pártolólalag nyilatkozott, bánelnök kimondá a' határozatot: miszerint a' többség a' választvány nézetét akarja határozattá tenni; azaz nem akarja a' turopoliai gróf megbüntetését.

Azonban ezen elnöki kijelentés a' rendek egy részét sehogy sem nyugtathatá meg; ezen uraknak olly jól esett volna a' polgári érdemekkel koszoruzott gróft, minthogy ő hozzá nem emelkedhetnek, magukhoz rántani le; azért a' büntetés iránti vitát elszánt erőködéssel folytatták a' határozat kimondatása után is; némelylek részint azért, mert a' pártirigység és gyűlölet verméből felfel toluló pörkedéseket megunták, részint, mert a' drága időt más hasznosabbra szereték fordítani, indítványozák: hogy mivel ezen kérdésben a' határozat már elnökileg kimondatott, attól a' rendek állának el, egyébiránt jövő biztositásukra nézve tartománygyűlésileg büntetést határozának az ellen, ki akár ezen tartományok által készített 's követeinek átadott utasításokat, akár pedig azok képviselőit vagy méltóságait olly módon, mint azt a' turopoliai gróf tevé, kisebbiteni, vagy sérteni merészené. Hogy illy eljárás éltbe léptethető, sőt hogy már gyakorlatban is volt, azt az indítványzó gróf a' hisztóriából mutogatá: mert — mond szónok — ha hatalmában volt a' tartományi rendeknek itt Zágórában 1613k év oct. 15én tartott tartományi gyűlésben Nagy Miklóst, proscibálni 's azért, mivel ez az ország nádorát az evang. ügyben csalárdul értesíté, mi pedig sokkal csekélyebb bűn, mint e' tartományok municipalis jogai 's első méltóságai ellen az országgyűlésen dolgozni; kétségen tul van az szónok szerint, hogy a' tartományokból számazetést a' gyűlés teljes joggal elhatározhatja hasonló vétkek ellenében; mivel azonban a' rendek ezuttal csak a' megrovatást indítványozák, annál fogva szónok a' felhozott büntetést csak jövőre akarja megállapíttatni. Ezen nézetben osztoztak: D. J., G. O. és B. grófok, Varasd és Körös megyék követei, a' volt országgyűlési követe 's több városi képviselő; ellenben Verőcze követe nem engedheté meg azt, hogy valamely törvényhatóság követe feleletre kényszeríthetessék az által, kitől mi utasítást sem von, mert ez nem lenne más, mint a' törvényhatóságok ősi szabadságának korlátoztatása, mi ellen pedig Verőcze vármegye hatalmasan protestál. Ez ünnepélyes óvasra a' szegéniai püspök megemléte: mikép az előtte szólnak teljes igazsá van abban, hogy a' képviselők csak saját küldőik által vonatlatnak feleletre, mennyiben t. i. a' tőlők vett utasításoktól el- vagy nem tértek; de ha ezen képviselők egy más tőrre lépnek, hol t. i. az ország tiszteletét, a' tartomány méltóságait igyekeznek guntárgygyá tenni: ekkor igen is vagyon a' tartománynak joga őt feleletre szoritni 's megbüntetni; mert kézzel fogható anomalia lenne az, hogy egyes törvényhatóságok, vagy főrendek azt, mit e' tartománygyűlés határoz, mivel nekik nem tetszik, a' magyar országgyűlésen elenyésztetni sürgössék. — Azon kérdésre: vajjon a' szlavóniai megyéknek magyar országgyűléseni képviselői feleletre vonatlatnak e' a' tartományi gyűlés által? válaszoltott: hogy ez igen is megtörténhetik akkor, midőn a' tárgy: társadalmi jog; de soha sem teljesíthető a' t. hatóság belügyeitilletőleg. Verőcze követe ezen megkülönböztetés sem hagyá helyben 's kijelenté: mikép Verőcze vármegye, mint minden ügyeiben, ugy a' társadalmi jogokra nézve is függetlennek ismeri magát a' tartományi gyűléstől. B. T. báni táblai ülnök ezen tárgyat mellőztetni, 's még csak meg sem említtetni akarja, hogy t. i. az utó-nemzedéknek fogalma lehessen pörlekedő ősek e' napi tulságiról. Sokan beszéltek még a' turopoliai gr. megfenyítettését sürgetőleg, 's köztük főleg O. M. volt magyar országgyűlési követ, ki a' turopoliai gróf magyiseletére vonatkozó adatokat tuczat számra idézte, azonban megfenyítettését most nem sürgeté ugyan, de jövőre hasonló kihágások megbüntetésére statutumot kíván alkotatni; ekép a' már csilapalni kezdődő vitát újra feltüzésité; melly végre is a' szegény levéltárnok megrovatásában őzpontosult a' nélkül, hogy a' turopoliai grófra vonatkozólag bármí határozatott volna. Ezután a' bán által mondott elnöki megnyitóbeszédnek, ugyszintez az or. gyűlési követe je-

lentésének közközléseni kinyomatásuk határozatánál, elnökbán az ülést délutáni 3 órákor szétosztalva azon megjegyzéssel, hogy mihelyt a' jelentéssel az illető bizottság készen leend, azonnal öszszehívandja az utolsó ülést.

October 14-én tartott a' tizedik és utolsó ülés, mellynek mindjárt kezdetén báró K. szerémi főispán indítványozá: hogy e' tartományok részről is üdvözlő felirat határozassék nádor ó fenségének hivatala 50 éves ünnepére. Az indítvány közhelybenhagyással fogadtatott el 's a' felírás még azon ülésben el is készítettett. Ezután báb ó exc. átnyújtá az ítélőmesternek kihirdetés végett a' körösi püspöktől átvett 's az itteni káptalant illető nagy pecsétű kiváltságlevelet. Majd a' jelentések és megállapított határozatok olvastattak föl, mellyekhez a' rendezésieknél utólag tételt: hogy a' zágrábi akademiának tartománygyűlési küldöttje mindig titkos szavazással választassék. Olvastattott továbbá: hogy a' napló latin nyelven fog vezetetni, mi ellen minden részről aggodalmas zugás keletkezett, mire az elnök utbaigazítás-kép előadta: mikép ő emlékezik: hogy a' határozatot így mondotta ki; erre azonban ujlag nagy vita ke-rekedett 's elmondott: hogy a' rendek határozata kíváná, mikép a' minő nyelven mondatik valamely beszéd a' tartományi ülésben, azon nyelven iktatassék a' naplóba is; és közakarattal a' főnebbi határozat illy értelemre módosított. Miután az illető iró-mányok átolvastattak, és hitelesítették, banelnök jeles beszéddel a' gyűlést szétosztalottnak nyilatkozta. —

A' vukovár-fiumei vasutára egyesült társaságok szövetségése.*) Miután a' szerémi-vel egyesült pesti társaság f. é. sept. 15-kei közgyűlésében elhatározá, hogy azon kamatbiztosítás reményéről, melly a' mult országgyűlésen, a' vukovár-fiumei vasutára nézve, országos határozatba ment, nemcsak le nem mond, sőt inkább, az ország saját érdeke tekintetéből is, annak kéréséhez ragaszkodni fog; mindazáltal tekintetbe vevén: hogy, ha a' vasut-építés megkezdését a' kamatbiztosításnak törvénybe iktatásától függesztené föl, az építés megkezdésével a' jövő or. gyűlés végeig várnia, 's ezen nagyszerű vállalatot, mellynek valósítását a' hazai kereskedés 's azzal kapcsolatban levő közérdekek naponkint sürgetőbben követelik, a' jövedő bizonytalanságának kitennie kellene; ezen tekintetknél fogva tehát a' jövő or. gyűlésig várni nem fog, hanem az ország rendinek ajánlataiba vetett biztos reményvel a' vasut-építést, mihelyest az előmunkálatok azt meg fogják engedni, haladéktalanul megkezdendi, 's minden kitelhető erélyvel folytatandja. — Alulirt választvány, közgyűlési megbízatás következtében is, köteleességének ismeré ezen határozatot gr. Széchenyi István ó excellentiájának, mint a' közfekerdeségi eszközök tárgyában a' nm. m. királyi helytartó tanácsnál ujon felállítandó bizottság elnökének 's időközbeni királyi biztosnak hivatalosan bejelenteni.

Ó excellentiája méltóztatott alulirt választványt arról értesíteni, miként tanácsosnak vélné, hogy a' Pesten egyesült társaság a' fümével egy társasággá egyesüljön; 's miután a' választvány, kijelentvén hogy ez kezdet óta mindig legforróbb ohajtása, ó excellentiáját az egyesülésnek hathatós közbenjárásával előmozdítására megkérte; a' nagymgn gróf e' részben a' választványt biztosítani, egyszerűs-mind utasítani kegyeskedett, miként kedvesen venné, ha, nem sokára Fiumébe menendvén, ott a' társaságnak meghatalmazott biztosával találkozónék.

Ezen utasítás következtében alulirt választvány Kossuth Lajos választványi tagot, mint különben is a' társaságnak az előmunkálatok irányására 's felügyelésére, a' törvényhatóságokkall érintkezés-re 's kisajátítási alkudozások initialására megbízott képviselőjét, szükséges felhatalmazással ellátva Fiumébe kiküldötte; kinek is, miután a' fümeyi társaságot ó excellentiája által az egyesülés kívánatos-ságára eleve már figyelmeztetve találta, főkép ezen figyelmeztetés 's magyar tengerparti kormányzó, nemeskéri Kiss Pál ó mgn ószinte közremunkálása következtében, sikerült a' két társaságot egyesíteni: a' minthogy az egyesülési szerződést f. é. octob. 30-án meg is kötötte, mellynek főpontjai következők:

1) Vukovár és Fiume a' vasut két végpontjainál változhatlanul megállapittatnak. — A' vonal ezen két végpont között a' szerint fog vitetni, a' mint a' ke-

reskedelmi érdekek, jövedelmezésrei kilátás, az ország közgazdasági viszonyai 's földfekvési körülmények javasolndják. — Erre nézve mindazáltal már most eleve megállapittatik, hogy Vukovártól a' Dráva völgyébeni vonalnak elsőség adassék, habár ez egy vagy két millió forinttal többbe kerülne is, mintha a' Száva-völgyi határszélen vitetnék; mint-hogy itt a' vonal csak egyik oldalon birna némi vidékkel, mig amott balról a' tót- 's horvátországi megyék és városok, jobbról pedig Baranya, Somogy, Zala megyék a' vasut közvetlen vidékéhez számíthatók. —

2) Az előleges munkálatok arra is ki lesznek terjesztendők, miképen lehessen egy részről Buccarrit, más részről Zágrábot, mellék-vonalak által, a' fő vasutvonallal öszszekötni, mint szinte a' vasutnak a' Ferencz-esatorna torkolatjávali közvetlen öszszeköttetésére nézve is vizsgálatok lesznek tendők, 's a' végengedélyezés alkalmakor az egyesült társaság ügyekeznit fog kieszközölni, hogy minden mellékvonallal felépítésére, az egész vonal hosszában, e' társaság birjon elsőséggel, 's ha egy vagy más mellékvonallal vállalkozás nem feküdnék az egyesült társaság érdekében, arra mások mindadig ne engedélyeztethessenek, mig a' fő vasutvonallal, Vukovártól egészen a' magyar tengerpartig, megnyitva nem lesz.

3) Az egyesült társaság azon erős bizodalomban levén, hogy a' mult országgyűlés által megajánlott kamatbiztosítást a' jövő országgyűlés, ó felsége kegyelmes hozzájárultával, törvénybe iktatandja (minek igénybe vételét nyilván fen is tartja) időnyeres 's a' jövedőnek biztosítása tekintetéből, nemcsak nem fogja a' végengedélyezés kieszközölését 's az építés megkezdését a' jövő országgyűlésig halasztani; sőt inkább, mihelyt az előmunkálatok Vukovártól Károlyvárosig készen leendnek, folyamodni fog az egész vállalat engedélyezéseért 's azt megnyervén, a' részvényeket szintugy az egész vonalon kibocsátandja, 's ekkint, beszedvén a' szükséges tőkét, azonnal építéshez fog, és pedig a' Szávanak azon pontjainál kezdve, hol a' vonal e' folyónát kellend vezetni Károlyváros felé, 's ha a' körülmények engedik, egyszersmind Vukovár felé, vagy pedig Károlyvárostól 's Vukovártól a' Szávanak említett pontja felé; — egyuttal azonban szakadatlanul folytatandja az előmunkálatokat a' továbbin vonalon egészen a' magyar tengerpartig 's törvény értelmében minden lépést megteend a' vonal ezen részének is haladéktalan valósítására.

4) Mivel a' Pesten egyesült társaság, az előleges munkálatok felügyelés, a' törvényhatóságokkall érintkezés 's a' kisajátítási kérdések initialása végett, Kossuth Lajos urat képviselőjeül választá, azon urnak saját kívánása következtében is a' fümeyi társaság fentartja magának azon jogot, hogy mellé maga részéről is egy hasonló megbízatásu képviselőt nevezhessen. — És minthogy fentebb a' Dráva völgyébeni vonalnak elsőség adatott; az erre felügyelés 's a' vonalnak e' szerinti irányzása is ezen képviselő urakra bizatik.

5) Az egész fümeyi vasuti költség előlegesen 25,000,000 ftra számittatik; 's elfogadtatván a' Pesten egyesült társaságnak azon határozata, hogy az előleges munkálatok fődözésére fizetendő minden fél ft, 100 pftnyi részvény-részeltetésre, vagyis 1 ft egy 200 ftos részvényre igényt adjon; a' fümeyi társaság ezen mérték szerint az előleges munkálatokhoz 50,000 pfttal járuland; minélfogva tíz millió pftnyi részvényhez leend joga, a' 15 millió a' Pesten egyesült társaságnak maradván.

6) Az egyesült társaságnak két pénztára leend egyike Pesten, másika Fiumében. A' részvényesek, a' mint hová aláirtak, a' szerint fizetendik az előleges költségekrei illetőségeiket. Ezeknek első fele f. e. november 1 — 10 napjaiban fog fizetetni; a' fümeyi társaság eddigi költségei (miként a' szerződés alkalmakor számba vétettek) az első befizetéshez számittandók, 's közös költség gyanánt elfogadtatnak; beléjük levén számítva azon költségrész is, mellyel a' fümeyi társaság némelly tagjai a' sziszek-károlyvárosi vonalnak gr. St. Fermo által véghezvitt előmunkálataihoz járultak, kiknek is ezen tervekhez jogaiba, ezen kielégítés által a' jelenleg egyesült társaság lépnd.

7) Az egyesült társaság igazgatása tökéletes jogegyenlőségre alapittatik, 's minthogy jelenleg a' társaságnak csak az előleges munkálatokra lehet ter-

Jeszkednie, az igazgatás tárgyait tehát csak a' következők tehetik:

- a) Az előmunkálatok végetti mérnök-választás;
- b) Annak utasítása;
- c) A' pénzügyvitel;
- d) Az alapszabályok javaslatba tétele.

Mindezekre nézve az igazgatás egyenlő befolyással fog vitetni. Leszen t. i. a' társaságnak két választvány, egyik Pesten, másik Fiumében. Ezek kölcsönös egyetértéssel munkálkodandnak, javaslatokat egymással közlendik, egyik választvány a' másiknál magát képviseltetheti, közegyetértéssel határozandnak, 's ha valamely pontra nézve egyet nem értenének, mindegyik választvány egy bírót választ, kik a' kérdéses tárgyat együtt eldöntsék, ezek pedig, ha nem egyezhetnének, elnököt választanak, kinek szava dönt, 's ha ennek választásában sem egyeznének meg, a' magyar tengerparti kormányzó fogja azt kinevezni (mit ó mltga a' jelenlegi kormányzó el is fogadott.) Az így alakított választott bíróság dönt el véghatározatilag minden kérdést, mellyben a' két választvány netalán egyet nem értene.

Vukovártól a' Szávaig, az előleges munkálatok végett, minden fizetés a' pesti pénztár, Szávától pedig a' tengerpartig a' fümeyi pénztár által kezelendő; egyik pénztár a' másikat a' több 's kevesebb szükség szerint pénzzel látván el.

Az alapszabályok tervezete a' társaság fentemlített két képviselőjének, átnézés végett, kézbesítettik, kik azt az egyesülés viszonyaihoz alkalmazandják, véleményi különbségek esetében szintugy a' fen megállapított választott bírósági eljárásnak leend helye.

8) Az alapszabályokra nézve, mellyek, a' végengedélyezés kinyerése alkalmakor, miután a' részvényesek közgyűlése által helybenhagyatnak, a' nm. m. kir. helyt. tanácsnak bemutatandók, jelenleg három sarkalatos pont állapittatik meg.

a) A' társaság czime leend: „Vukovár-fümeyi vasut-vállalatra egyesült társaság.“

b) A' társaság közgyűlései mindig Pesten tartandók, és pedig az alapszabályok végmegállapításakor, vagyis első közgyűlés, gr. Batthyányi Kázmér elnöke alatt.

c) A' vasut igazgatása két osztályból álland: az egyik osztály Pesten székelend, 's a' Vukovár és Száva közti vonalrészt kezelend, a' másik osztály pedig Fiumében leend, 's ez a' Száva és magyar-tengerpart közti vonalrészt kezelend.

A' két társaságnak ekkint történt egyesülése a' nm. m. kir. helytartó tanácsnak följelentendő.

Ezek a' két társaság szerencsés egyesülésének főpontjai, melly is szerződésileg mindkét részről elfogadtatván, nm. gr. Széchenyi István urnak bejelentett, köszönet mondatván az egyesült társaság képviselői által ó excellentiájának azon hathatós befolyásért, mellyet, az egyesülésnek ajánlása által, a' szövetség megkötésére gyakorlott.

E' szerint tehát ezen országos nagy ügy, mellyhez annyi erkölcsi 's anyagi közérdek van csatoltatva, az ez ügyben csak kártékonyan, legalább hátráltatólag, hatandott vetélkedés megszüntetésével, olly társaság kezében van, melly mindazon érdekek képviselőit keblében egyesíteni szerencsés, mellyek közvetlen befolyása az országot, ugy a' szükséges akarat 's tehetség, mint a' közérdekek szemmeltartása tekintetében, tökéletesen megnyugtathatja, minélfogva a' törvénybe, országunk törvényes kormányába 's társaságnak erejébe vetett bizodalommal merjük ígérni, hogy, az előmunkálatok gyors és erélyes eszközése mellett, ezen nagyszerű vasut építése, mellyhez hasonlót a' világ eddig még alig mutathat fel, a' lehető legrövidebb idő alatt meg fog kezdetni.

Alulirt választvány, ezen értesítés folytában, köteleességének ismeri szives méltánylatát 's baráti köszönetét fejezni ki a' fümeyi társaság minden érdekes tagjainak, különösen pedig: Scarpa, Medanich, Smith és Meynier igazgató 's Markovich helyettes igazgató, valamint Triestből ez ügy miatt ismételve Fiumébe fíradott Meticke és Sartorio urnak azon szives készségért, mellyel a' pest-szerémi társaság képviselőjének egyesülésre nyújtott jobbát fogadák. Kelt Pesten, novemb. 19-én 1845. — „A' vukovár-fümeyi vasut-vállalatra egyesült társaság pesti választvány.“

Figyelmeztetés a' kir. magyar természet-tudományi társulat oklovelői 's óv-

*) A' Hetilap után. — Szerk.

könyve iránt. A kir. magy. természettudományi társulat t. ez. tagait van szerencsém újlag figyelmeztetni, hogy a „természettudományi évkönyvek“ első füzetét megjelent 's a tisztelt előzetők példányait a társulat pénztárnokánál Jurenák József úrnál (a seminarium temploma irányában levő „Oroszlán“ című gyógyszer-tárban) naponként állatvehetik, vagy azok miképen leendő kézbesítésükről rendelkezhetnek. — Ugy szinte a társulat oklevelei is 5 ezüst forint-lefizetés mellett ugyanott átvethetők. Kéretnek egyszersmind azon t. ez. urak, kik tagdíjait még eddig le nem fizették, hogy tartozásaikat a pénztárnoknak beküldeni sziveskedjenek. — Azon t. ez. tagtársak pedig, kik a kibocsátott körlevelekre mindaddig nem feleltek arról, hogy az alapszabályok értelmében a tagok mellyik rendéhez 's mellyik szakhoz akarnak soroztatni, a titoknoki hivatalt értesíteni minél előbb sziveskedjenek, hogy így számukra az oklevelek elkészíthetők. Dr. Kovács Sebestyén Endre, társulati titoknok.

S. a. Ujhely. *) Nov. 27-kére tüzetett közgyűlésünk kormányzó helyettesünk által, számosan összesereglett Kk és Rk jelenlétében nyitott meg. A megnyitásnak megyei ügyeinknek minden ágazatiról 's a megyei élet működéséről az illetők által benyújtott hivatalos jelentések nyomán készült elnöki évnegyedes jelentést kell magában foglalnia; miért is e könnyebbítől üdvös határozat megemlékezésével szivesen üdvözölvén a Kk és Rket, miután köztanácskozási teremünkben megjelent fóm. B. F. ő herczegségét honfium nemes indulattal megtisztelvé, legelőbb a jegyzői és ügyészi hivatal pontosságát említé meg, 's ez utólsót, mivel polgári szabadságunk felett az igazságszolgáltatás mellőzhetlen eszközeként örököl, részletes adatokkal emelék ki, előadván hogy a kisaszszonyhavi törvényszék alatt 's azóta időkben 5 főbenjáró és fenyítő per 's 36 különféle büntény ítéltetett, 's 7 főbenjáró kereset határozott el. Tömlőzünkben van 149 rab (21 nő, 128 férfi) ezek közül 128 el van ítélve, 8 főbenjáró pör alatt, 13 ügye tárgyalást kíván, kezességén 43, kik közül elíteltetett 27, de pörük főlebbzetett, 16nak ügye pedig folyamathat tétetett. A megszökött 2 rab közül egyik önként viszszajött. A rabok pénztárában összesen 1044 ft. 49 kr. van. E' hiteles adatokból kitetszik, hogy az igazság-szolgáltatás gyorsasága, mi mindenkor főtényezője a nép erkölcsének, meglehetősen karban állt. Általtért itt ő méltósága a pertár-elnöknek jelentésére, az adó és biztosi, pénztári és számadási tárgyakra, u. m. a házi, hadi, országgyűlési, uti és muzeumi pénztárakra, a számvévi hivatal jelentésére 's ezek után dícséretesen szolt a főszolgabírák jelentéseiről, megelégtetését nyilvánítván az adóbehajtás pontosságára, ugy az eszözések daczára is meglehetősen karban tartott utak iránt, 's itt különösen megemlékendő a hegyaljai járás, melly a hátralevő tartozások nagy részét is lefizeté; azt sem mellőzte hogy valamint a közbátorságot semmi veszély nem fenyegeti; ugy minden szük természetünk mellett is a nép csendes, erkölcsi viselete kielégítő, egészségi állapota rendes karban van, a népnevelés, magyar nyelv-terjedés tekintetében is, előre halad, és hogy az árvák ügyében semmi különös fogyatkozás nincs. A mint érdemes jegyzőnknek évnegyedes jelentése felolvastatásából kivehetjük, a n. mihályi járásban az italokkal mértékletlen élés megszűnt; de a terebesiben a mérsékleti egyesületek daczára is a pályinkavás ismét lábra kezd kapni, mit közléseinkből azért nem akartunk kihagyni, hogy az illetők komolyan emlékeztessenek amaz, emberi méltóságot diszesítő, szent buzgalmokra, mellyért midőn a közvélemény első lelkesedésben őket megéljenezte, föltételezé egyszersmind a kitaratást, melly nélkül csak játékaik vagyunk a szenvedélyeknek, pedig nagyon is ez erény hijával vagyunk. Nem hallgathatjuk el a magyar-izségi közbirtokosság szép példáját, melly egy magy. nyelvtanítói hivatal illő díjjal megalapítván magát követésre méltónak tette. Foglalt még az évnegyedes jelentés egyebeket is, u. m. a megyei kórház igazgatósága jelentését, többi közt ama tudósítást, hogy a szomorú emlékü epemirigykori lázadáskor történt károk miatt az illetőkön a kiküldött tb. által eszközölt végrehajtás a főügyész észrevételei kíséretében a törvényszék alatt fog tárgyalatni 's egyebeket, mellyek a közrend fenntartása tekintetében üdvösek és szükségesek valának. És az itt — mind a mellett hogy nem kimerítőleg, mégis meglehetősen hosszsan, — de a mennyiben eke mellett született földmivelő status vagyunk, 's így nem mindenikünk jelenhetik meg gyű-

*) Rendes levelezőnk tudósítása megérkezéseig is örömmel közli e' gyűlés több oldalú ismertetése végett a részletes rajzot a szerk.

lésteremünkben, habár legérdekesebb ügy, minél érdekesebb nincs, t. i. önkormányzásunk, kerüljön is szövegére, — nem fölösleg előterjesztett adatok után, térjünk az évnegyedes jelentések indítványozójára V. K. grófra, ki közigazgatásbani buzgalmának 's erk. nyedetlen fáradozásának ez által is adá sokszortannyelűen ha mindenkor illy részrehajlatlan szellemű kormányzó helyettesel fogja megáldani az isten megýenket, elmarad ama tömörked baj, mellyek a ferde öngazgatás — vagy municipális intézkedésink 's országos törvényink végrehajtása iránti hanyag vagy épen elmulasztott ellenörködésből származtak. — Hiszszük, hogy a „nosce te ipsum“ elv nélkül, bármily erényes testület is, perzenetnyi hatások iránytűje után gyakran zavarnak vezéreltetik 's csudálkozásunkról kell vallomást tennünk távol attól hogy a megyében bárkinél kitüntetett érdemeit kétségbe vonnók, illy jelentések nélkül miként kormányozhatta magát jól Zemplén? — És e' kitérés nem ok nélkül; 1) mivel bebizonyítani kívánom a nemes heví grófnak, hogy habár tulbuzgó lelkesedés helyett higgadt megfontolást látok inkább jelen körülményinkben egy bíró és publicista fő feladatának, — mert a publicista sem egyéb mint ama módok 's eszközök bírása, mellyek körülményinkhez illesztve a' jövő jobb vagy bal sorsát ítél el — higgadt megfontolást ismétlem, melly tulbuzgó lelkesedés, szó- és tervözön helyett, kitartó munkásságot tesz politikai hitvallása mellett garantiál, — de azért minden politikai ellenszenvet háttérbe szorítva személye iránt méltányossággal viseltetem. — 2) Miután érezzük ezen jól alkalmazott elnöki jelentések üdvös eredményét, a többi megyében is, hol azok még nem léteznek mindaddig, hasonló intézkedést ohajtának! Zemplén Rdei a' „mit“ tűzvéni ki feladásul, a' „miként“ ki nem feledhetik számításukból. A' megyei szerkezetek módosítása vagy orvoslása nem ide tartozó vita; — de a' megye-igazgatás tisztába hozatalának egyik főtényezője az illyes jelentések. 'S most térjünk a' gyűlésre. —

Ő mélt. a' jelentés következtében köv. indítványokat hozott szövegére: az adó arányos kivétele végett a' népség fejenkénti összeirátását, a' nemesi pénztár-tartozások behajtása elrendeltetését 's a' mezei rendőrség miként végrehajtásáról legközelebb alkalommal teendő tudósítást. — Ez indítványok érdemében legelőbb szoltott K. G. t. bíró, a' már beállott 's mindinkább súlyosodó drágaság miatt az adózók sorsát vevén szívére, a' tartozások behajtásának megszorítása ellen nyilatkozott, M. L. pedig egy hegyaljai szolgabírói eljárást rótt meg, miszerint egy adózónak, hogy a' phrasis annál szebb legyen, épen munkában létekor zárt ajtaja feltörésvén minden buntorai potom áron adtak el, ő ezen eljárást török eljárásnak 's epemirigy korszakunkba tartozónak hiszi. Méltányos vala ez ellen Sz. G. hegyaljai fősz. bíró felszólalása, ki az eljáró szolgabíró, valahány-szor valaki vándolag lép fel, megnevezetni kérte. 'S valóban kérhetni M. L. urat, föltevén az esetet épen ugy történtnek, a' mint előadott, vajjon ha az audiatu et altera pars után kivilágosodnék, hogy minden törvényes lépés rendszerint tétetvén, nem vala e' az elzárás egyből, mint a' végrehajtás gátlására szolgáló roszszul számított esel, — mennyire meggyőződé- nének arról, hogy Törökország igen is tul fekszik a' horvát határokon, hogy az idő felhozása igen rosz bástya a' hibás ostrom után; kérdem tovább: ha egyikünk ajtaján a' savanyú képű sequester kopogtatna, habár félvi elzárással is, megmenethetnek e' csekély vagyonunkat? és a' bírói végrehajtás gátlására elégséges e' az ajtó-elzárás? R. Gy. varannói fősz. bíró ama megjegyzésre hogy sok adózó épen akkor esik foglalás alá, midőn anyagi érdekeik javulásának egész évi fáradozásaik után, beviteleik küszöbén állottak, — amaz elfogadható indítványt tevő, hogy minden hónapra határozatassék meg okos adófelosztás által a' behajtandó összev 's e' megkötés mellett évnegyedes végrehajtási felelettel a' szolgabíró böles belátására bizassék az adózók könnyítésére az ideiglenes engedélyezés. Ny. I. az adónak, melly amugy is a' közszükséghez méretett, pontos behajtására szavazott. B. A. az adózók sorsát a' fizetés és nemfizetés végett mélyen érezve 's fájlalván a' még eddig be nem hajtott nem csekély összevü nemesi tartozásokat, szóbeli per utján kívánja bevétetni azokat, az eddig szokásban volt szolgabírói behajtás megszüntetésével, általtért M. L. kedvencz eszméjére a' már K. G. által szóba hozott megyei tűzkármentesítő in-

tézet alakítására. Nem meglehetjük itt M. L. ak köz- tiszteletű L. G. tb. nevében tett fájlalmas nyilatkozatát, melly szerint az idén tűzveszély által okozott tetemes kárát a' Kk és Rknek köszöni. Mi bizelgünk magunknak, hogy ha L. G. ur politikai tapintatit fel- fogni képesek nem lennénk is, megtörhetlen becsü- letességéről kötelességünk hinni, hogy fogalmaink szerint e' nyilatkozatban önmagára nem ismerhet. D. A. nézetinkkel összszeférőleg az elnöki beszéd nyomán legerősb okokkal támogató a' nép fejenkénti összeirátásának szükségét, országos tekinte- tekből szolván jól kimagyarázta, hogy nemesi adózá- sink etül föltételeztetvén, — saját érdekünk kíván- ja, hogy aránytalan terheket igazságtalan kivételi kules után ne viseljünk. Ezután a' mezei rendőrségi törvénynek eszözökrül szoló cikkére térvén egyhi- ány-pótlást lát szükségesnek, melly a' eszözök kik általi választatását és fizettetését tárgyzá. K. G. a' fejenkénti összeirátást pártolja ugyan; de diplomati- kaiságát el nem ismeri, amugy is, ugy mond: „csupa diplomatikai csalásokból vagyunk szerkesztve, ne- mesek és nemtelenek közt egy chinai falat dönt meg, azoknak adandó ugyanegy adószedővel. Sz. J. alü- gyész a' tartozásból egy huszadrészt lerovandó adó- tul kívánja megmenteni az adózókat, jól megértvén egy tisztelt bíró nyilatkozatát, hogy ha az élet ára most 20 — 25 fra rug, okvetlen éhséget lát Magyar- országba bekövetkezni. Egyébaránt emlékezteti a' megyét annak idejében magtárak felállítására. Kö- zönségesen a' köz- és magány-ügyekben erélyessé- geről ismért első alispánunk áttekintvén az eddig mondottakat pártolá a' fejenkénti összeirátást, sür- geté a' nemesi pénztárba fizetést, és Sz. G. felszólí- tására, hogy intézkedjék a' megye azon szegény em- berek sorsa iránt, kik nem képesek gyógyíttatni ma- gokat, azt javasla, hogy a' gyógyszerárusok segély- adásra utasíttatván, az adózók három hónap alatt a' bérlefizetésre szoríttassanak. B. A. félvi határidőt kívánt. A' ne talán bekövetkezendő életszükségre vo- natkozva első alispánunk a' pályinkafőzés ellen kí- kelvén, annak egyes megyékben ellíttatását czél- szerűnek nem találta — ugy értém, hogy országgyű- lésileg megállapítandó közszükségű törvényekkel ki- vánta e' bajt orvosoltatni. És e' viták után a' végzés következőkben pontosult: A' nemesi pénztári tarto- zások behajtása végett a' hét járásbeli aladószedők- nek kötelességül tétetik az ügyészi hivatalnak az a- dósok neveit beadni, a' főügyésznek pedig szóbeli per utján a' tartozásokat beszédni. Az adó arányos ki- vétele végett a' nép fejenkénti összeirátásában a' szolgabírák oda utasíttatnak, hogy felelet terhe alatt e' határozatot végrehajtsák. A' megyei tűzkárbizto- sító intézet létesítése a' megye Rdeibenfigyelmet éb- resztvén, az most folytatva tartott közgyűlésekben fog körülményinkhez képest elhatározás alá vétet- ni; a' mezei rendőrségi törvények mikénti végrehaj- tásáról a' sz. bírák jelentést tegyenek; meghagyaték továbbá a' sz. bíráknak, hogy a' közszükségek tekin- tetében báró B. I. elnöklete alatt összcéluló választ- ványnak még e' gyűlés alatt jelentést tegyenek, nem- különben ama' visszaélésekről is, mellyek a' me- gyének ama határozata — miszerint gyógyszer az adózók vagy helyesgek által fizettetessék — nem czél- szerű végrehajtásából eredtek; ügyeljenek végre, hogy bármellyik adózó neve és lakhelye pontos kité- tele után a' gyógyszer haladék nélkül kiadatván, fél év alatt a' bér az illetők részire behajtsassék. Folyt.

Veszprémmegyei közgyűlés. F. hó 3kán főispáni elnöklet alatt kezdetét vette közgyűlésünk nevezetes tárgyai: 1) a' nm. helytartótanácsnak az elemi tanodák rendezését illető intézvénye, melly is tárgyalás 's azon körülményre való tekintetből, hogy ebben a' tanítók által teljesítendő bizonyos (már a' mult században megkísértett) összeirás is 's ennek eszközléséhez járulás kívántatik, a' megyei össze- irások törvényes rovataival 's megyeileg hozott köz- oktatási rendeletekkel leendő egybevetés végett — népnevelési választványunkhoz utasíttatott. 2) a' nm. Helytartótanácsnak a' bűnperek iránti észrevé- teleit közlő 's a' testi büntetések mennyiségét sza- bályozó intézvénye, minthogy első részének me- gyékben ugy is elégtétetik, második része pedig a' pálczabüntetés mennyiségét meghatározó 1836diki törvénnyel egyenesen összeütközik, el nem fogad- tatott 's ellene a' KK. és RR. nézeteit kimerítő felírás határozottatott. Megállapított ezuttal egyszersmind hogy büntető törvényszékünkön és gyűléseinken é- venként két recapitulatio levén, gyűléseinken addig is annyi volt, törvényszékünkön is annyinak kellett vol-

na lenni. 3
ügyben érk
kellene eml
minthogy a
a' megyét,
Ugyanis a'
zatott kedv
feleletet. M
behajtásra
végzés, min
de születés
bizvást elm
jutott és sz
nositását, m
sittatott. Az
nincs 's K. J.
let végreha
az itéletben
fogadhatta
Két nagy te
biráji) ugy
merik, de eg
szerint az it
volna hajtá
gyészünk a
hajtás utján
vevőnek örö
K. J. az első
tokát kíván
vevőtől, ki a
itélet erejév
sát rendli
hajtás mega
viszszafogla
lis személy
van. De elé
alandó jelen
detni 's e'
randok. Ma
K. J. urról
Trencsény v
lására szolt
pápai házáb
járulhat; az
vatal megbi
rendszer ér
nógrádi's bi
levén, tudom
nak a' zágra
vel ellenke
tathatik, de
7) A' honti
Ugyanis al
Pestmegyei
hogy ezen l
elégületlen
dennemű rá
gyéne rend
ríthatlan hü
gyobb indig
talányos zu
hogy e' zug
vete, ne le
Nagy Palc
tott ezen sz
néhány óra
séget 'sat.
morú fogad
mit ismerv
bár láthatja
választott
per praecep
ön borostyá
Teremünk
nálunk az a
gás hang e
egész fiasc
Hont megy
alatt érkez
kentett.
leend. H. k
Szar
kor 68. sz.
irt valami
zavart elm
nélkül, má
mellyről é
főiskola ko
lom szenny

na lenni. 3) A f. m. kancellariának egy magány-
ügyben érkezett rendelete nagy vitát idézett elő. Nem
kellene említenem, mert magányügy 's odiosum —
minthogy az illető évek óta terheli gyűlölködésével
a megyét, de a' rendelet tárgyalása nevezetes vala.
Ugyanis a' rendelet K. J. részire törvényszéken ho-
zatott kedvező ítélet végre nem hajtásaért kíván
feleletet. Mi természetesen, mint hogy ez iránt a' vég-
behajtásra kiküldött bírót kell meghallgatnunk. 'S a'
végzés, minthogy más nem lehetett, nem is lett egyéb,
de születését több olly intermezzo gátolá, melyek
bizvást elmaradhattak volna. K. J. többször szóhoz
jutott és szokása szerint elkezdé tisztviselőink gya-
nusítását, míg végre főispán ő excja által rendre uta-
sítottatt. Az illető főbíró előadá, hogy a' pörkezén
nincs 's K. J. nál van, ki ollyanok ellen akarja az íté-
let végrehajtását bejelenteni, kik sem a' pörben sem
az ítéletben nem állanak, mely bejelentést ő el nem
fogadhatta 's így a' végrehajtást nem teljesíthette.
Két nagy tekintetű szónokunk (felsőbb törvényszék
bíráji) ugy nyilatkozott: hogy ők az ügyet nem is-
merik, de egyenesen kimondják, hogy véle m é n y k
szerint az ítéletet még is mindenestre végre kellett
volna hajtani. Opinionum commenta deit dies! Főü-
gyészünk a' törvényről szólt, mely szerint végre-
hajtás útján eladott polgári birtok egy év multával a'
vevőnek örökévé válik visszaválthatlanul 's miután
K. J. az első bíróság ítélete által elvesztett ilyen bir-
tokát kíváná a' pörben soha nem állott közárverési
vevőtől, ki azt már 4 évig bírta, most a' törvényszéki
ítélet erejével — mely csak summák visszafoglalá-
sát rendeli — visszanyerni: természetes a' végre-
hajtás megakadása; ha még hozzá vesszük, hogy a'
visszafoglalandó summák egy része bírói és brachia-
lis személyzetnél, más része megyei közintézetnél
van. De elég erről ennyit. A' főbírónak írásban be-
alendő jelentése a' f. m. kancellariához fel fog kül-
detni 's e' bonyolodott ügy kimeneteléről majd ir-
randok. Ma a' folyamodások tárgyalásánál is lehetett
K. J. urról egy kis characteristikát tapasztalni. 4)
Trencsényi vgye Nyáry Rudolf gr. vállalatának pártol-
ására szólítván fel, miután megyénk a' becses képet
pápai házában már bírja, részéről pártolásához nem
járulhat; azonban előfizetés-gyűjtésre a' jegyzői hi-
vatal megbízott. 5) Pest megyének a' helyettesi
rendszer érdekében irt levele, már ez érdemben a'
nógrádi's bihari levelek következtében határozatunk
levén, tudomásul vétetett; — mint szinte 6) Varas-
dnak a' zágrábi eseményekről szóló 's Zágráb megyé-
vel ellenkező tudósítása, mely hitelesnek sem tar-
tathatik, de az ügy amugy is legfelsőbb helyen van.
7) A' honti levél tárgyalatása is okozott némi vitát.
Ugyanis alig olvastatott fel az mellékletestül, midőn
Pestmegyének emeritus szónoka Gy. J. előadá —
hogy ezen levél nem Hont megye levele, hanem egy
elégületlen fractiócskáké, mely a' helyettes ellenmin-
dennemű rágalmat öszszeköhol 's t. e. 's hogy ezt me-
gyénk rendei, kik a' királyhoz, valláshoz olly tánto-
rithatlan hűséggel viseltetnek, bizonyosan a' legna-
gyobb indignatioval fogják elvetni 'sat. Beszédét ál-
talános zugás követé 's többen kívánjuk szívünk-
ből, hogy e' zugás, mely szónok urnak első fölléptét kö-
veté, ne legyen hasonló következtetésű ahhoz, mely
Nagy Pál első országgyűlési fölléptekor nyilvánít-
ott ezen szavait: „constitutiót jobbnál jobbat lehet
néhány óra alatt készíteni, de az elvesztett nemzeti-
séget 'sat. kíséré. Kívánom továbbá, hogy ezen szo-
morú fogadtatása őt vissza ne riassza teremünk-
ből, mit ismerve szerénységét, különben sem hiszek 's
bár láthatja, hogy a' pálmát felteni és őrizni vannak
választott férfaink, azért mit se csüggedjen ardua
per praeceptis gloria, — 's én kiizzadtam sokszor, hogy
ön borostyánokat szedhessen Pest megye teremében.
Teremünk akustikája a' pestitől különböző 's nincs is
nálunk az a' sok kámpoló csürhegyermek, pedig a' ma-
gas hang ezek jelenlétéhez vala mérve; ez okozta az
egész fiacót. A' többség oda járult: irassék által
Hont megyéhez, ha vajjon all é ezen magányos pecsét
alatt érkezett levél tartalma? A' husár 1 krral csök-
kentetett. Jövő gyűlésünk február első hétfőjén
leend. H. k.

Szarvasi főiskola ügyében. F. évi Jelen-
kor 68. sz. a' szarvasi evang. főiskoláról ollyasmit
irt valami Jergőfi, mit csak vagy rossz akarat vagy
zavart elme írhatta, de a' mit mégsem hagyhatok szó-
nélkül, már csak a' főiskola érdekét tekintve is,
mellyről én már szólottam itten. Jergőfi az érintett
főiskola kormányzó tanácsát 's derék oktatóit raga-
lom szennyével mocskolta be, az intézet szellemét

veszedelmesnek böcsmérlette, és mindent hordott
öszsze rossz akarata, csak hogy ezen főiskolát gya-
nuba hozhassa, a' nagy közönséget tőle elidegenítse,
tehát csak hogy árthasson, és a' békesi evang. es-
peresség művét romba döntse. De köszönet a' köz-
önség józan tapintatának, hogy illy hamis canariai
veréb csiripolását szelnek eresztette 's a' jó ügytől
el nem állott, mit ezentul is méltán ohajtunk a' nagy
közönségtől. Én nem akarok okoskodni vagy épen
inductiókkal élni, hogy a' szarvasi főiskolát mente-
gessem; szőljon maga úgy a' mint van, és ez a' nagy
közönségre legérdekeseb 's leghitelesb tanu. Szar-
vasi főiskolában harmadévvél — ergo Jergőfi szerint
aranykorában — csak 90 tanuló volt, az idén pedig
mind a' mellett hogy Jergőfi riasztá tőle a' közön-
séget, mégis már kétszázan iratták be magukat; te-
hát ezen főiskola mégsem hever lelketlenül, mint J.
mázolta reá; már pedig ha ezen főiskola illy rövid idő
alatt ugyszólva romjaiból annyira tudott emelkedni,
és a' nagy közönség becses bizalmát illy nagy mér-
tékben megnyerni: azt tartom, hogy a' józanul com-
binálni tudó olvasó velem együtt azt hiszi, hogy az,
mit Jergőfi — quis lateat sub herba, nem tudom — e-
zen virágzásnak indult főiskola czélzott ártalmára
felhozott, nem egyéb mint romlott epe kifakadása,
szemtelen hazugság és a' nagy közönség iránt ar-
czatlan tiszteletlenség; — és én azon vélekedésben
vagyok, hogy ezen ítéletem méltán sujtja egész czik-
két. — Ha Jergőfi a' jó ügy őszinte barátja, melyet
a' szarvasi főiskola képvisel, szerkezetében pedig
valami hibát, eszközeiben balfogást lát: jelentse azt
fel az iskolai kormányzó tanácsnak, vagy az espe-
rességnek, és ha észrevétele talpra esett, hiheti, kö-
szönettel elfogadja; ellenben ha csak üres pattogás,
vagy elbizottság-szulte hánykolódás, szánakozó mo-
solylyal, a' rossz akaratú kapzaskodást pedig indigna-
tioval megveti. Ennyit most szavaim igazolásaul.
Jeszenszky László.

Szeged tizenegyedhő 24ikén. Minden iparmoz-
galom mellett sajnosan kell tapasztalunk, hogy a'
selyemtenyésztés előmozdításának alapjai, az eper-
kertek, igen kevés számmal vannak. Örvedetes u-
gyan, hogy selyemgyáraink jó kelméket készítenek:
de még örvedetesb volna, ha a' nyers selyem is na-
gyobb mennyiségben készülne itt ben 's nem kellene
külföldről selyemszálat hozni. Azonban a' nyers se-
lyem-termeszthetős föltétele: eperkertek. 'S azért
nagy örömemre szolgál tudathatni a' közönséggel:
miképen városunk főbírája ezen ügyet szívére ve-
vén 's fontosságát kellőleg méltányolván, saját ma-
jorjában tizenkét holdnyi tért eperfákkal ültetett be.
Hihető, hogy e' szép példa több követőre fog találni
's nagyobb sükert előidézni: mint, ha csupán a' ha-
tóság munkálkodnék a' selyemtenyésztés körül. Mert,
hijába, iparmozgalom magányosak által mozdittatik
elő legezészerűben. Az érdek ezeknél osztatlan,
a' haszon pedig — anyagi tárgyagnál — főrgő. Azért
örömmel üdvözljük főbírákat e' téren. Legyen áldás
buzgalmán 's kövesse süker fáradozásait. — A'
selyemtenyésztésről szólván, nem mellőzhetem tel-
jes méltánylással megemlíteni városi hatóságunk a-
zon határozatát, miszerint az alsóvárosi erdő felé
vezető uton eperfasorokat rendelt ültetni. Ezen kívül
még egy végzése örvedetes a' helyhatóságnak. E'
szerint az alsóvárosi nyomáson tíz tíz holdnyi térek
fognak illy egyedeknek husz évi haszonbérbe adat-
ni, kik azon téreket eperfa-kertekké alakítani vál-
lalkoznak. Illy haszonbérűl egy holdtul egy váltó
forintot fognak évenként haszonbérűl fizetni. Ez ke-
ves előtt fog látszatni soknak. De meg kell fontolni,
hogy husz év mulva a' város kész eperkerteket vesz
által. Tíz holdnyi téren 300 fa fér meg, ha minden
fára 4 □ öl számítottatik, mint rendes ültetésnél szá-
mitani kell. Már egy fölött eperfa igen kevésbe vé-
tetik, ha árát csak egy pengő ftra számítjuk. Tehát
a' város 20 évi haszonbér fejében a' holdankinti egy
váltó fton kívül még 300 pengő fton nyer legalább is.
De nemcsak ezen nyereséget kell számítani; hanem
azt is, hogy, ha az eperkertek száma szaporodik, egy
uj ága fog keletkezni a' műiparnak, mely valamint
a' hazára, ugy a' városra nézve is igen gyümölesző
lesz. Nem lehetne é e' példa szerint Pesten azon ho-
móktéren, mik most igen csekély évi terményzést
mutatnak elő, hasonló intézkedéssel eperkerteket
telepíteni? —

Adókövetési gyűlés az idén nem tartatott. Ez
pedig szükséges volna már azért is, mivel több adó-
mentes ezen kiváltságáru lemondván a' városi tárba
adófizetésre magát lekötölte: e' befizetésre azon-

ban mindaddig lehetetlen számítani, míg az adó ki
nem lesz vetve. Az egész adókövető gyűlés pusztá
formaság lenne ugyan; de e' formaság nélkül az em-
lített befizetések a' városi tárba nem folynának. Va-
lóban kár ezt elmulasztani. Uj adókules nem fog ké-
szülni, 's így vitatkozás sem keletkezhetik. De, mint
mondám, az illető adómentességéről lemondók, máskép,
mint adókövető gyűlés által, adórészük fizetésére nem
köteleztethetnek, 's illetőségük ki sem jelölthetetik.

Budapesti napló. (Dec 14kén.) Orvosi e-
gyetemünk rég ohajtott reformja első stadiumán van; rég
láttuk már ezen közhasznu intézet működésére szentelt
épületet külsőleg bajban silyeni, 's belsőleg roskadózó
tetejét hasábokkal gyámolítottani, mi a' hely nagyszerű
rendeltetésével kevésbbé volt öszhangzásban; de szerke-
zeténél fogva sem felelhetett meg mindaddig a' kitűzött
célznak, minthogy tervei szűkek, 's a' kóródákka alaki-
toltak épen ninesenek ugy építve, miszerint hetegeink
rendszeres gyógyításának minden körülmény kedvezne,
mi a' ndománykezelőinek nem ritkán szintolly aggodal-
mat okozott, minő eposzté a' fájdalom enyhítése végett
folyamodó kórosakat. Hogy e' 's hajjon könnyíthessenek, már
régén történtek felszólalások; nevezetesen lépések az ir-
ránt, hogy gyógytani kóródáink a' tágas polgári kórház-
zal tétetnének kapcsolatba; mi által ugy hiszszük, nem ke-
vesbet nyerend a' szenvedő emberiség, mint azon keve-
sek, kik itt idősakhoz kötött kiképezetésükre nagyobb,
alkalmasb tért nyernek. Mindaddig azonban legyőzhetlen
akadályok nehezíték e' dolog kifejlését; melyeket most
már részleg az által látunk elhárítatva, hogy az ez által
leginkább érdekelt hatóság komoly szándokát nyilvánítá
a' fontos tárgy körül teendőkre nézve; 's miután e' vé-
gett Almásy Móricz gróf alkincstárnok ő nmlga kir. bizo-
tos elnöklete alatt tanácsai ülés tartatott, ő nmlga mellé ve-
gyes választv. nevezetett ki: országunk főorvosa Stáhl
ő nmlga, Széchenyi gr. ő nmlga városi tanács 's választó pol-
gárság személyzetéből, 's egyetemi tanárokból; kiknek e-
rélyes közremunkálkodása mellett remélhető, hogy e'
szorosan az életbe vágó intézkedés biztos sikerhez ve-
zetend minélelőbb. — Kliegel jelenleg fővárosunkban tar-
tókodik a' vasut- 's mozgonyai építésére nézve tett u-
jabb felföldözési létesítése érdekében (vajha már szedő-
gépet láthatnók valódiilag létesítve!) szerinte a' mostani
építés költségei legalább félannyira apadnának 's előleg
próbaul egy kör e jded (ellipsis alakú) 2 — 3000 ölnyi
pályát tervez építtetni, mi által a' további munka gyako-
rati alkalmazhatósága kivilágulna. E' hazánkba újabb mű-
ködése annál több figyelmet igényel, mivel eddigi felföldö-
zési is, mielőtt életbe léptek volna, több külföldi utánzó-
ra találtak 's lehet hogy minden tekintetben övék leend a'
nyereség a' sok halogatás miatt! Pesten főrangnak szá-
mára nagyszerű leánynevelő intézet van létesítés alatt,
mellyben a' magyar honleányi kötelességekre leend fő fi-
gyelem. Ezzel újra tovább lennénekgy lépéssel nemzeti-
ség tekintetében, de vajjon nem találandó még most fa-
gyos keblekre sok helyen hölgyeink e' létvilága, mely bi-
zonnyal több fényt árasztandna e' honra, mint azon mesz-
sze vidékekről átszárnyaló műveltség, mely gyakran esi-
ráiban fojtja el a' legdúsabbban gyümöleszőndett érzel-
meket? — Rég megismért igazság az: miszerint némely
ember öntudatlanul egész véletlenséggel jut hírnévhöz;
most bizonyos egyedet egy szomszéd fővárosban eltiltot-
tak az énekléstől, azért hogy Pesten kényserüljön ő n e k
e l n i; 's e' miatt az illető lapok telvék lamento delicio-
val; alig lesz a' dolog vége más, mint az, hogy a' meg-
szorult tenorista kinjában is énekelni fog. — Néhány nap
alatt több öngyilkosság történt fővárosunkban, melynek,
mint mindig, szerencsétlen szerelem v. tékozlás 'st. ezzel
rokon volt oka; néha mindazáltal házi perpatvar is okoz
kétségbeesést; — illy okból ugrott mult kedden egy szá-
bőlegény a' Dunába; de nagy szomorúságra megmen-
tetett. — A' napokban valaki párviadalra szólítottván, ezt
olly feltétellel akará elfogadni hogy: ha a' kihívót agyon
találná durrantani, adjon magáról revers a list, hogy
nem halt meg; a' tréfa lehetlennék találtatván, a' felek
csak pisztolyozni mentek — az arany kézhez. — Mult nap-
lónkban a' sógoraink által promiscue használt honi szúról
emlékeztvén irtuk, miszerint a' zeneművészet terén új t ű n
e m é n y fődötetett fel; a' betűszedő tünemény és tör-
vény közt hasonlatosságot vélvén szavunk értelmét elza-
varta, mit e' szerint helyesebben értetni kérvük. — Irodal-
munkban számos tünemény vár emlékeztető tollunkra; leg-
nevezetesb ezek közül: Alapelvek a' magyarhoni polgár-
jogban Kövy S. szerint rendszerítve példákkal fölvilágo-
sítva, és egy pörirati példánnyal ellátva a' joggal foglal-
kozóknak, különösen jogpályára készülőknék irta Ka-
lós Lajos köz és váltóüggyvéd. E' czím alatt megjelent
munkát az iró ő fonsége István főhercezegnek ajánlván, az
elfogadást ő fonsége köv. sajátkezűleg irt kegyes vála-
sában méltóztatott nyilatkozatni: t. Kallós Lajos urnak,
k. t. h. ügyvédnek. Mult évi őszutó hava 30án hozzám in-
tézett kérelmében megegyezvén, örömmel és azon kíván-
sággal fogadom kegyed munkája ajánlatát, hogy ezen
határozásom szíves részvétem bizonyoságaul szolgáljon,
mellyel a' honunkban föléledő tudománybeli ipar iránt vi-
seltetem, mit tehetségemből előmozdítani mindenkor kész
leszek. Kelt Bécsben 1845ki tavaszutó hó 6kán István mk.
— A' Kisfaludy-társaság kiadása alatti új külföldi re-
génytár 13 — 14dik kötete jelent meg, tartalma: Az utolsó
Mohikán' Coopertől; mi hölgyeinknek igen érdekes olvas-
ványul szolgál. Szinte a' hölgyvilágtól nem kevésbbé ked-
velt Kovács Pál munkáinak 3dik kötetét mutatjuk be irodal-
munk kedvelőinek, mely a' 'Nemesek hadnagya', Ma-
gának akart, másnak kért', Öreg kérék', Nyomor iskolája'
czimű színműveit foglalja magában. A' közlőgő karácson

és újvívi ünnepekre gyermekeknek díszes ajándékul szolgáló 'Gyermekes könyvek képekkel, írta Ney Fejérvényi. Midőn kisdetek számára írt ezélezerű könyveket látunk megjeleni, mindig öröm fogja el keblünket, mert azokban a zsöngé elme képező elemek tudjuk leraktatva lenni; 's e tekintetből jelen könyvet is mint igen heves gyermekkinccset ajánljuk a kisdetekvelőknek annál inkább, mivel szerzője a nevelési ügyben már úgy is közzeljáró aratott. — Nemzetünk egyik elhunyt jelesének, a színdarabok keleti utazó Körösi Csoma Sándor arcképe nem sokára megjelenend, a szerint, mint azt szinte keleten utazott művész honfőnök a fiatal Schoof az élő példányul tudta nélkül játék közben lerajzola, kitől azt az akademiának megvásárolta. — Játékasztalnál történet szövegkönyvben f. hó 12kén reggel egy pár. adal volt pisztollyal a zugligetben, 's a bajvivők egyike, tudóban találva, mint hallani, nagyon kétes: marad é az élők sorában. Szintazon hó 11kén fejeztetett be Társalkodókban az e tárgyban korszerű 's üdvös intézés, 's ime 12kén illy szövegkönyv példáját tapasztaljuk bűnös megvetésének. Vajha még ki lehetne írta a 'társas élet ezen előtételi metélyét! — A' nemzeti színházban adatni fog kedden, dec. 16án P e s z R ó z a javára, bérlétszűnőssel L i n d a : nagy opera 3 jszakaszban, Donizettó, szombaton, dec. 20án pedig F á n e s y javára bérlétszűnőssel, először R u y B l a s : drama 5 felvonással, írta Hugo Victor, fordította Nagy Ignác.

Amerika.

Hibernia gőzössel érkezett 's november 16ig terjedő ujjorki tudósítások az éjszakai egyesületet Oregon kérdésében jóval higgadtabbnak állítják, mint az előbbi hírek; való ugyan, hogy az Union, melyet félhivatalos lapnak tekinthetünk, novemb. 6kai számában kimondta: „Egész Oregon vidék, vagy semmi“ sőt e' szavak kellőbb kitérésére még nagyobb betűk is használtak: mindazáltal közbejött dolgok miatt ugyanazon lap novemb. 12kei számában főnebbi állítását csupán „jogezimre“ (titulus juris) vitatá mondottnak; 's a' kormány ellen támasztott azon vádra, mintha Angliával minden uton háborúba kívánna elegezni, válaszóla: mikép ezen vád nem alapítható másra, mint az elnöknek ezelőtt kilenez hóval tett azon nyilatkozatára: miszerint az uniónak joga Oregon irányában világos és elvitázhatlan. Ezután kéri a' nevezett lap: ha vajjon a' kormány — vagy ha úgy teszik: az unio maga mondotta é, vagy tett é ennél többet? Semmi tény és semmi szóval ellenkezőt nem erősíthetünk; csupán és egyedül a' puszta jogkérdésben tevő meg a' kormány a' szükséges első lépést. Az Union szerint Éjszakamerikának minden eddigi kormánya kijelenté 's fentartá Oregon iránti jogát az egyesületnek; sőt Clay amerikai státustitoknok általános és kizárólagos tulajdonjogot követelt 's erősített Oregonban az unio számára azon sürgönyében, melyben az éjszakamerikai és angol birtokok határait a' szélesség 49ik fokát jelelé ki 's ajánlá a' britt kormánynak. A' Courier and Enquirer szinté állítja, hogy a' közelebbi hét folytán a' kedélyek csilapultabb állapotában ezen könnyen vesztélyessé válható kérdés sikeres megoldására igen sok történt. A' washingtoni diplomata kar a' kérdés békés utoni elintézésében lelkiismeretesen fáradoz; 's ezért nem is tarthatni attól, hogy a' két kormány közt a' meghasonlott ügy erőikísérletet következtend. A' dolog szerencsés kifejlődhetését egyedül a' nép akadályozhatná; azonban ettől sincs tovább mit tartani; mert azok, kik közvetlen befolyásuk által a' népet oda ingerlék, hogy Angliával nyilt harcba bocsátkozni lármásan ajánkozott, hahogy Oregon független birtokába másképp nem juthatna, ma

már a' végrehajtó hatalom által más szellemű utasításokkal láttatvák el, miknek következtiben sietnek a' népet egészen ellenkezőrül meggyőzni; az említett lap szerint tehát az élire állított kérdésnek csendes utoni kiegyenlítése soha kedvezőbb körülmények közé nem jöhetett, mint a' közelebbi mult napokban. —

Spanyolország.

Narvaeznek hggé magasztaltatása legszembe-tűnőbb benyomást okozott azon osztály és társaság embereiben, kikkel a' tábornok közelebbi részint hivatalos érintkezésben állott. A' tábornok herceggé kineveztetését tudta, sőt azt igyekezett is köztudomásúvá tenni 's csak ekkor tartá ama fényes esti mulatságot, mellyről közelebbi számunkban említést tervénk, nem is kétkedve azon, hogy a' száz meg száz hivatalos seregétől fog a' megkülönböztetésre hódolólag megjeleni 's neki új méltóságában azonnal üdvkivánatait terjesztendi elé; — de mi nagy volt meglepetése, midőn a' polgári rendből — annyi hivatalos közül alig jelenté magát öt hat az új herceg hódolójának. A' tábornok és hivatalnokok természetesen ki nem maradhattak. Sőt az angol követ is, kinek pedig a' királyi testvérevel kell vala tánczolni, kimaradt. A' királyi az első tánczot a' valenciai herceggel lejté, dona Luiza a' francia követtel, és don Francisco infansnak két leánya a' braziliai követ és Rianzaressel. A' spanyol ós grandok folyvást feszesek új társok ellenében 's midőn ez a' 29 éves Bailen (Castanos) herceget a' palotában a' grandoknál szokásos te-vel szólítá, ez magát sértve érezvén, visszahuzódott, miért is élénk vita keletkezett köztük, mindegyik saját és ősei érdemeit hozva fel állításnak súlyául; a' valenciai herceg ellenfelét emlékezteté ama győzelmekre, mellyeket Narvaez Valenciában vivott ki 's mellyek nevét halhatanná tevék; mind ezek azonban nem elégségesek a' grandok barátsága megnyerésére. Narvaeznek e' felett még a' börze főnökeivel is voltak kellemetlenségei; a' tábornok t. i. adósa volt Salamanca börzefőnöknek 20 ezer piasterrel, melly tartozásról bizonyos helyen a' bankár úgy nyilatkozott, mint melly neki soha sem fog visszafizettetni. A' tábornoknak ezen nyilatkozat magányuton tudtára jutott 's a' bankárt azonnal magához rendelteté: 's ettől röviden adósságáról számadását kívánta, mellyet más bankárral átvetett és kifizettetett, Salamancát pedig látogatásától eltilta. Ezen bankár egyike a' spanyol pénzesek legtehetőseinek 's a' főminister megbuktatását minden áron akarja eszközölni, máris több cortes képviselőt szerzett meg ügyének 's mennyiben a' kisebb városok pénzüzerei 's kereskedői tőle függésben vannak, ezek közvetlen befolyásával azt végre is hajtandja, mit egy 'spanyol nemzet' eszközölni nem birt.

Anglia.

A' kormánynak jelenleg legtöbb gondot Irland okoz, hol a' népet mindenhol 's mindenki csak a' beközélgő éhhalállal ijeszti; a' memento mori csontvázát már is ajtóköszömben szemléli; mi által fékezhetlen, és munkátlan, zajgó és bosszúállóvá lön. A' burgonyát nem mindenütt takaríták be, minthogy a' hír elterjedt annak mirigyességéről; sőt, bármilyen gondos ápolás mellett is eltarthatlanságáról; a' nép tehát földben hagyja azt megrothadni, 's épen ezért a' haszonbér fizetést most már nyilván is megtagadá. Gyil-

kolások 's rablásokat nemcsak az éj sötétében üzik már most, hanem fényes nappal is, 's mindezt olly vakmerőséggel, hogy nyilvános lapok is kétértelműséggel mintegy pártolni látszanak a' legundokabb merényeket. A' repeal rendszeren tartja üléseit, melyekben az ósz Dani ajánlja ugyan a' csendet és békét, de mióta tudtával adatott, hogy illyen tanácsot csak az adhat, kinek teli van gyomra, ő is hallgatag gálón; ellenben a' the National repeal-lap emlékezteti Irland népet a' vasutakra, 's az ennek építésénél használtatni szokott munka-eszközökre, mellyeket teljes joggal fordíthatni az angolok ellen, hahogy e' nyomor országába — melly ő általok lett azzá — hatalmas közlőlag találának berontani. Egy kath. lelkész elmondá ezek ellenében, mikép Anglia nem erőszakoskodás 's nem vérengző zajoskodás által lett nagygyá, hanem szorgalmas ipara és kereskedése által; de kevés hallgatóra talált, kivált minután megjegyeztetett, hogy nagysága Irland romjain épült, hogy mérhetlen gazdagságát ennek elorzott kincsei nem kis mértékben nevelék. Fel kell bomlani az uniónak.

Kaukazia.

A' kaukuzasi hadi munkálatok pihennek, tábornoki jelentés szerint Flanke bal partján, 's az egész Dagestanban béke és csend uralkodik; az ellenség a' hegyek közé vonult, 's csak egyes rabló csoportok mutatkoznak a' marhacsordák elhajthatását kísértőleg, mi gyakran sikerül is ügyességöknek. A' fő parancsnoknak Tamanból a' Kuban és Lava folyamok partmellékein tett utazásakor a' községek küldöttekkel járultak elébe, 's hódolástul önként jelenték, holott ezen községek mindedig az oroszoknak állhatatos ellenségeik voltak. A' főparancsnok Georgievskben meglátogató Machin ezredesné, ki nem rég szabadult meg egy évi cserkesz fogságból 's nem győzi dicserni Sidoff cserkesz herceg megelőző szíveségét, mellyet fogsága idejében tanusított iránta.

Törökország.

A' török hatóságok és katonaság kegyetlen magaviselete a' libanoni lakosok lefegyverzetésekor az őt hatalmasság képviselőit arra bírta, hogy a' fényes porta kormányánál hathatós sérelmi felszólást tegyenek, melly hangulat a' stambuli kormányt arra bírta: hogy katonaságának Syriábani magaviseletét először nyilván rosszála, másodsor pedig Selim pasát a' hely színére küldé rendkívüli biztosi hatalommal felruházva, hogy a' garázdálkodók ellen szigorú vizsgálatot tartson 's kik vétkeseknek bizonyítottak be, haladék nélkül büntesse meg. Ugyanezen biztos szultáni meghagyást vizs Sekib fentűnek, 's Namik pasa syriai katonai parancsnoknak, miszerint az őt hatalmasság képviselőinek megígért hegyi vidékeken felállítandó új rendszert azonnal léptessék életbe 's a' maronitáknak a' porta által megígért kártalanítási öszszetek haladék nélkül fiztessenek ki. Nov. 15én Scutari mellett tartott nagyszerű tábori gyakorlaton a' szultán személyesen volt jelen, melly alkalommal Szuleiman pasának érdemei méltánylásul egy gyémántokkal gazdagon kirakott kardot ajándékozott. 20án nyitattott meg a' Sztambul Galatával öszszekötő hajóhid, a' rajta átmenendők 5 pára hidvámot fognak fizetni 's ezen fizetés könnyítésére külön pénz fog veretni.

Duauvizállás: Budán dec. 11kén: 5' 7" 0" a' 0 felett.

100dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Árcsökkenés.

A' nagyméltóságú magyar kir. udv. kincstár rendelkezéséből közhírré tétetik: hogy kincstári Bogojeva helységben építendő új római katólika szentegyház iránt f. évi december hó 29kén reggeli 10 órakor szab. kir. Zombor városában árlejtés az ottani kincstári épületben, hol a' terv, és az érlejtési feltételek megtekinthetők, és a' mellynek egyes munkáira, ugymint:

a' kőművesére	2077 ft 48 1/2 kr.
a' kőművesi anyagokra	5391 „ 43 „
az ácséra	374 „ 1 „
az ácamunkabeli anyagokra	611 „ 55 „
a' cserépfödő-munkákra	57 „ 48 „
az asztalos „	191 „ 6 „
a' lakatos „	184 „ 33 „
a' bádogos munkák 's anyagokra	257 „ 24 „
az üveges munkákra	537 „ 4 „
a' kovács-munkákra és munkabeli anyagokra	226 „ 1 „
a' festői-munkákra	53 „ 40 „

Öszv. tehát 9963 ft. 3 1/2 kr.

pengő pénzben vagynak kijelelve, felsőbb jóváhagyás fentartása mellett, tartatni fog, mellyre a' megjeleni szándékozók 10 pcentnyi bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak; egyszersmind tudtul adatik, hogy e' kincstári uradalom ezen építés-

hez egyedül csak a' téglát és meszet, a' helybeli község pedig a' homokot és szükséges gyalog és szekeres napszámokat adandják, a' többi mindennemű anyagokat és szekereket az illető vállalkozó felek magok kötelezettenek megszerezni, és helyre állítani.

Kelt Zomborban october 7dikén. 1845.

3-3

T. ns. Tolna vgyében fekvő simontornyai uradalom részéről közhírré tétetik, hogy ugyan Simontornya mezővárosban a' mézszárszek, vendégfogadó, két mellekes csapházzal, szabad tulajdon bor- és pálinka-méretési joggal — Kis-Szekelyben a' vendégfogadó mézszárszekkel szabad bormérettel, ezekhez tartozó épület, szántó-föld, kaszáló, kert és tűzifa haszonvételekkel egyetemben 1846ik évi januarius 6án tartandó nyilvános árverés utján, jövő 1846ik évi aprilis 1től fogva, három egymásután következő évre a' felsőbbi helyben hagyást fentartván haszonbérbe adandók. — Bérleni szándékozók a' kitűzött határnapon reggel eleendő bánatpénz, zel vagyonyokról és alkalmatos létükről szóló kielégítő bizonyítványokkal ellátva az urodulmi tisztirodában megjelenhetnek, hol is a' haszonbérleti feltételek naponkint szemlélhetők. — Kelt Simontornyan december 6án 1845.

2-3

† Kecskeméti határban Csödöri pusztán, Földeák mellett 30 öl gyepezéna van eladó, ha tetszik 1000 juhra való szín úgy akol használatlalt; szinte kecskeméti határban Bugacson 20 öl gyepezéna van eladó, és 200 holdon legeltetés si engedhető. Ertekezhetni iránta Kecskeméten Borsos Szabó Mihály tulajdonossal.

3-3